

Wiesława A. Sacher

Muzyczne korelacje

Josef Vereš, *Hudobné korelácie*, Uniwersytet Konstantyna Filozofa, Nitra 2011, Słowacja.

Kształcenie nauczycieli muzyki to nie tylko opanowywanie warsztatu muzycznego, czyli nabywanie umiejętności muzycznych w zakresie śpiewu, gry na instrumentach, instrumentacji czy podstaw dyrygowania. To także kształcenie ogólnohumanistyczne obejmujące elementy historii muzyki, literatury muzycznej, estetyki i filozofii, pedagogiki i psychologii. Orientacja nauczyciela w wiedzy o takim zakresie to podstawa budowania nie tylko jego własnych poglądów i systemu wartości, ale też warsztatu dydaktycznego. Jak pisze Z. Konaszkiewicz, samo uprawianie sztuki czy delectowanie się nią nie może automatycznie przekładać się na etyczność jednostki. Musi temu towarzyszyć wiele zabiegów wychowawczych, które ukształtują osobę wrażliwą i moralnie dobrą¹. Zatem nauczyciel muzyki powinien skupiać się w równym stopniu na kształceniu muzycznym, jak i na kształtowaniu osobowości ucznia i w tym procesie wychowywać go tak, żeby wyrósł na osobę wolną, autonomiczną, jednocześnie o humanistycznym podejściu do innych ludzi i świata.

Wiele obszarów wiedzy z wymienionych wyżej zakresów, wspomagających pracę nauczycieli muzyki, należy też uzupełniać o wiedzę interdyscyplinarną, łączącą problematykę muzyki z jej historycznymi

i współczesnymi odniesieniami do edukacji muzycznej. Odpowiadająca na to zapotrzebowanie praca powstała niedawno i stanowi ważny punkt w rozwoju pedagogiki muzyki osadzonej w kontekście wielowątkowych narracji dotyczących kultury muzycznej dawnej i obecnej.

Josef Vereš, podejmując problematykę integracji/korelacji muzyki z kulturą i edukacją, dokonał analizy historycznej i logicznej znacznego zasobu literatury. Jego opracowanie składa się z ośmiu rozdziałów, w których autor systematycznie prowadzi czytelnika przez kolejne epoki historyczne, wskazując rozwój muzyki i jego uwarunkowania w powiązaniu z kształtowaniem się dydaktyki muzycznej.

W rozdziale pierwszym rozpatruje początki relacji człowieka historycznego z dźwiękiem, którego znaczenie podkreśla. Ów problem rozszerza w drugim rozdziale poprzez analizę rozwoju myślenia muzycznego i świadomości muzycznej, przywołując teorie H. von Helmholtza, C. Stumpfa czy H. Riemana oraz E. H. Webera i G. T. Fehnera, a także E. Kurta, A. B. Afasjewa, H. Besselera, Z. Lissy czy H. Eggebrechta. Autor wykorzystał też wiele prac powstałych w Czechach i na Węgrzech. A ponieważ myślenie muzyczne jest powiązane z poszczególnymi poglądami filozoficznymi, to

¹Z. Konaszkiewicz, *Wychowanie muzyczne a wychowanie człowieka integralnego*, „Wychowanie Muzyczne” 2011, nr 4, s. 17–23.

właśnie ich prezentacja w ujęciu historycznym kończy tę część pracy.

Rozdział trzeci poświęcony jest kulturom starożytnym (greckiej, arabskiej, egipskiej) – czytelnik znajdzie tu omówienie ich charakterystycznych cech, będących tłem, ale i źródłem dla opisu kształcenia muzycznego i jego znaczenia w wychowywaniu. Autor, postępując metodycznie, rozwija tę myśl w następnym, czwartym rozdziale, analizując rozwój muzyki w średniowieczu, uwzględniając procesy ówczesnego nauczania muzyki.

Czasy nowożytne, począwszy od renesansu, dały podstawę, według J. Vereša, do rozwoju kształcenia muzycznego na różnych poziomach. W rozdziale piątym, po omówieniu najważniejszych punktów w historii muzyki wokalne i wokalo-instrumentalne na tle filozofii i innych nauk poszczególnych epok, autor przedstawił problematykę nauczania muzyki. Omówił ją jednak nieco jednostronnie, gdyż skupił się tylko na kształceniu muzyków, ówczesnych kompozytorów, którzy tworzyli wokół siebie grupy, nazwane później przez muzykologów szkołami (np. burgundzka czy florencka).

Dla pedagogów muzyki najbardziej interesującym jest rozdział szósty, który zawiera wiele informacji na temat kształtowania się pedagogiki muzyki w Europie, zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym. Autor dokonuje tu analizy porównawczej różnych powstałych na przestrzeni wieków prac dotyczących dydaktyki muzyki. Odnosi się przede wszystkim do krajów niemieckojęzycznych, ale i innych, gdyż idee powszechnego nauczania ogólnego i muzycznego rozprzestrzeniły się na całą Europę. Podkreślając działalność Hansa Georga Nägeliego, którego – jak pisze autor – nazwano „ojcem pedagogiki muzyki”, J. Vereš dokonuje syntezy jego poglądów z poglądami Michaela Traugota Pfeiffera oraz Johana Heinricha Pestalozziego.

Przywołuje też wkład w rozwój pedagogiki muzyki Jana Amosa Komeńskiego i innych pedagogów i filozofów.

W rozdziale tym ukazane zostały też – z zachowaniem kontinuum chronologicznego – ważne punkty „skoków” rozwojowych kształcenia muzycznego, które coraz bardziej się upowszechniało, bywało przedmiotem zabiegów badawczych, a w kontekście rozwijającej się kultury i uwarunkowań socjologicznych stawało się ważne zarówno dla profesjonalistów, jak i wszystkich uczących się.

J. Vereš podkreśla tu szczególną współzależność między teorią a praktyką pedagogiki muzyki. Uznaje, że bipolarność tych procesów jest naturalna i korzystna, jednak według niego koncepcje muzyczno-teoretyczne są wciąż rozwinięte w niewystarczającym stopniu, istnieje potrzeba dalszych dociekań teoretycznych i empirycznych.

Rozdział siódmy omawianej monografii autor poświęcił historycznemu ujęciu dziejów

kształcenia muzycznego Słowaków oraz rozwoju ich kultury muzycznej. Po przeanalizowaniu skomplikowanej historii swojego narodu J. Vereš skupił się na rozwoju kultury muzycznej i powszechnym kształceniu muzycznym po roku 1945, wskazując najważniejsze zwroty w reformowaniu zarówno myślenia, jak i praktycznych rozwiązań w zakresie powszechnej edukacji muzycznej.

Ostatni, ósmy rozdział książki autor poświęcił rozważaniom na temat modernizmu i postmodernizmu, z wieloma odniesieniami do wcześniejszych historycznie epok. Podkreślił przede wszystkim różnicowanie się współczesnej kultury, wielowymiarowość jej przejawów, omówił wiele możliwości kompozytorskich związanych z nowymi technologiami, które w znacznym stopniu rzutują na współczesny świat dźwięków zarówno w przestrzeni artystycznej, jak

i medialnej. Muzyka jest obecna w życiu każdego człowieka współczesnego, powinna być zatem poprzez kształcenie elementem kultury nie tylko jednostek, ale całych społeczności i narodów – konkluduje J. Vereš.

Omawiana praca zawiera bardzo szerokie spojrzenie na współzależności muzyki z kulturą i kształceniem człowieka. Autor wartko prowadzi czytelnika przez wiedzę o tej dziedzinie sztuki i jej związki z różnymi przejawami istnienia jednostek i społeczeństw. I choć może zrobił to trochę kosztem selekcji informacji czy też kosztem pogłębienia wielu wątków, jego książkę warto polecić jako rodzaj przewodnika wskazującego kierunek poznawania i studiowania tej problematyki. Powinni po nią sięgnąć szczególnie nauczyciele muzyki, którzy mogą w opracowaniu znaleźć niezbędną wiedzę o nauczonym przedmiocie.

Patronat medialny „Wychowania Muzycznego”

Ogólnopolski konkurs na scenariusz zajęć dla ucznia zorganizowany w ramach projektu **Moniuszko 2012**

Organizatorzy:

- Lubelskie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli,
- Stowarzyszenie Nauczycieli Muzyki,
- Komitet Okręgowy Ogólnopolskiej Olimpiady Artystycznej – sekcja muzyki.

Adresat konkursu:

- Nauczyciele/instruktorzy/trenerzy ze wszystkich typów szkół i placówek oświatowych.

Termin nadsyłania prac:

- 4 marca 2012 r. – moniuszko2012@wp.pl

Final:

- 16 marca 2012 r. – Filharmonia Lubelska im. Henryka Wieniawskiego.

Regulamin konkursu znajduje się na stronie „Wychowania Muzycznego”,
w zakładce „Patronaty medialne”:

http://www.wychmuz.pl/patronaty-medialne_z_13.html